

**Kvalitet
vazduha**

Tokom 2020. godine Vlada Republike Srbije nije usvojila značajna dokumenta u vezi s kvalitetom vazduha. Na donošenje Strategije zaštite vazduha, kao krovnog dokumenta, i dalje se čeka, a sprovođenje NERP-a i obaveza prema Energetskoj zajednici se odlaže ili ne sprovodi u potpunosti. Pored ovoga, mnoge jedinice lokalne samouprave kasne s razvojem lokalnih politika zaštite vazduha ili ne planiraju da ih razvijaju.

Prema izveštajima Agencije za zaštitu životne sredine, kao i izveštajima drugih institucija koje su nadležne za praćenje kvaliteta vazduha u lokalnim mrežama, zaključuje se da je zvanična ocena kvaliteta vazduha za većinu urbanih sredina u Republici Srbiji – prekomerno zagađen. Detaljnija analiza pokazuje i da je vazduh zvanično čist upravo u onim sredinama u kojima je monitoring kvaliteta vazduha nepotpun (ne prate se sve zagađujuće materije, a pre svega koncentracije PM čestica). S druge strane, poslednji izveštaj Agencije za zaštitu životne sredine pokazuje da je došlo do značajnog unapređenja postojeće mreže za merenje kvaliteta vazduha i da je validnost podataka procentualno značajno porasla, sa 48% na 85%. Potrebno je dalje nastaviti sa unapređenjem mreže i podataka koji se dobijaju iz mreže, posebno u smeru širenja i postavljanja stanica u sredinama gde zvanična merenja ne postoje.

Pored merenja, potrebno je da se donesu realne i adekvatne mere koje će doprineti rešavanju problema. Radna grupa za sistemsko rešavanje pitanja zaštite vazduha u Republici Srbiji (Radna grupa), koju je Vlada Republike Srbije oformila početkom 2020. godine, prestala je s radom. Nakon donošenja Uredbe o subvencionisanju kupovine električnih i hibridnih automobila, Radna grupa nije predložila dodatna rešenja postojećeg problema. Ohrabrujući su postupci Ministarstva zaštite životne sredine, koje je u okviru svog budžeta za 2021. godinu izdvojilo 100.000.000 dinara za: „Smanjenje zagađenja vazduha u Srbiji poreklom iz individualnih izvora

– ložišta (kuće i samostalne zajednice)“, 200.000.000 dinara za zamenu kotlarnica u javnim ustanovama i 100.000.000 dinara za pošumljavanje, u cilju smanjenja zagađenja vazduha. Ovo je samo prvi korak u pravom smeru, ali finansije koje su potrebne za rešavanje ovog problema su daleko veće od dosad izdvojenih. Zato je bitno da se subvencije, koje ne doprinose značajno smanjenju zagađenja vazduha (kao što su na primer subvencije za kupovinu električnih i hibridnih automobila) preusmere u finansiranje rešenja koja će efikasnije doprineti povećanju kvaliteta vazduha.

Strateški i zakonodavni okvir

Nakon što je, s kašnjenjem od dve godine, zvanično usvojen Nacionalni plan za smanjenje emisija glavnih zagađujućih materija koje potiču iz starih velikih postrojenja za sagorevanje – NERP (VRS, 2020), Vlada Republike Srbije nije napravila značajniji pomak u pogledu unapređenja strateškog i zakonodavnog okvira javne politike kvaliteta vazduha. Republika Srbija, kao potpisnica Ugovora o osnivanju Energetske zajednice, bila je dužna da obezbedi usaglašenost s graničnim vrednostima emisija sadržanim u Direktivi o velikim ložištima (EZ, 2001), počevši od 1. januara 2018. godine. Kao metod za usaglašavanje s Direktivom i ispunjavanje ove obaveze Srbija je izabrala donošenje NERP-a, sa čijim usvajanjem se kasnilo više od dve godine.

Pre samog donošenja NERP-a Sekretarijat Energetske zajednice pokrenuo je postupak protiv Srbije (EZ, 2020), zbog velikog kašnjenja sa usvajanjem ovog dokumenta. Dodatni razlog za reakciju Energetske zajednice je i činjenica da su emisije iz termoenergetskih postrojenja u nadležnosti EPS-a višestruko veće od graničnih vrednosti emisija predviđenih NERP-om.

Strategija zaštite vazduha, kao osnovni dokument na osnovu koga se donose planovi kvaliteta vazduha, kratkoročni akcioni planovi i programi za smanjenje emisija zagađujućih materija u vazduh i koji moraju da budu u saglasnosti s njom (VRS, 2013), još uvek nije usvojena. Prvobitni rok za usvajanje Strategije, dve godine od usvajanja Zakona o zaštiti vazduha, odavno je istekao.

Za decembar 2020. godine planirano je podnošenje Predloga Zakona o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti vazduha, u okviru kog je trebalo da se obavi usklađivanje nacionalnog zakonodavstva s direktivama EU. Između ostalog, ovo usklađivanje se odnosi na direktive o kvalitetu ambijentalnog vazduha, o prisustvu teških metala u ambijentalnom vazduhu,

ograničavanja zagađenja vazduha, kao i na uredbe čija primena treba da doprinese smanjenju oštećenja ozona i smanjenju emisija štetnih gasova u vazduh (VRS, 2020a). Izmene i dopune Zakona o zaštiti vazduha nisu usvojene u 2020. godini.

Od 2018. do 2020. planirana je i izrada Plana sprovođenja Direktive o kvalitetu ambijentalnog vazduha i četvrte „ćerke Direktive“, ali to se još uvek nije dogodilo.

Stanje kvaliteta vazduha

Zvanična ocena Godišnjeg izveštaja o stanju kvaliteta vazduha u Republici Srbiji u 2019. godini, Agencije za zaštitu životne sredine, koja je doneta na osnovu merenja iz državne mreže, jeste da je vazduh prekomerno zagađen u sledećim gradovima i aglomeracijama: Beograd, Niš, Smederevo, Kosjerić, Pančevo, Novi Sad, Užice, Valjevo, Kraljevo, Subotica, Požarevac, Zaječar, Beočin, Bor. To znači da oko tri miliona građana i građanki i zvanično disalo prekomerno zagađen vazduh u 2019. godini.

U većini gradova i aglomeracija, vazduh je ocenjen kao prekomerno zagađen zbog visoke koncentracije suspendovanih PM_{10} i $PM_{2,5}$ čestica. Godišnja granična vrednost suspendovanih PM_{10} čestica prekoračena je u: Novom Sadu, Užicu, Požarevcu i Zaječaru. Godišnja granična vrednost koncentracije $PM_{2,5}$ čestica zabeležena je u Beočinu. U Beogradu, Nišu, Smederevu, Kosjeriću, Valjevu, Kraljevu i Subotici prekoračene su godišnje granične vrednosti koncentracije i PM_{10} i $PM_{2,5}$ čestica. Najveće srednje godišnje vrednosti za čestično zagađenje registrovane su u Valjevu ($60 \mu\text{g}/\text{m}^3$ za PM_{10} i $42 \mu\text{g}/\text{m}^3$ za $PM_{2,5}$). Najveći broj dana tokom kojih je došlo do prekoračenja dnevnih graničnih vrednosti koncentracije PM_{10} zabeležen na stanici na Novom Beogradu i iznosi 169 dana. U aglomeraciji Bor vazduh je ocenjen kao prekomerno zagađen zbog prekoračenja graničnih vrednosti koncentracije SO_2 . Tokom 2019. godine u Boru je 13 puta registrovana koncentracija SO_2 opasna po zdravlje ljudi. U ovom gradu su, takođe, registrovane vrlo visoke koncentracije teških metala. Između ostalog, zabeležene su višestruko veće koncentracije arsena, nikla i kadmijuma u vazduhu. Na jednoj od stanica u Boru visina koncentracije arsena kretala se do blizu 100 puta više koncentracije od dozvoljene.

U poređenju s prethodnom godinom, neki gradovi, poput Niša, Novog Sada i Zaječara, pomerili su se s liste gradova sa čistim vazduhom na listu prekomerno

zagađenih gradova. S druge strane, u Kragujevcu i Sremskoj Mitrovici vazduh je ocenjen kao čist (I kategorije), što je napredak u odnosu na 2018. godinu, kada je bio prekomerno zagađen. Međutim, ovo nije realna ocena. Naime, vazduh u Sremskoj Mitrovici ocenjen je kao čist ili neznatno zagađen usled nedostatka merenja suspendovanih čestica u januaru i februaru, što je uzrok neadekvatne slike kvaliteta vazduha u ovom gradu. U slučaju Kragujevca, ocena je sporna budući da je u tom gradu zabeležen 51 dan s prekoračenjem dnevne granične koncentracije suspendovanih PM₁₀ čestica. Prema važećim propisima (NSRS, 2013a) dnevna granična vrednost ovih čestica ne bi smela biti prekoračena više od 35 dana u toku kalendarske godine.

Preliminarni, neverifikovani podaci, sakupljeni iz mesečnih izveštaja o stanju kvaliteta vazduha za 2020. godinu, koje objavljuje SEPA, pokazuju da je vazduh i u 2020. godini bio prekomerno zagađen u brojnim gradovima Srbije. Na 14 stanica u državnoj mreži zabeležen je veliki broj prekoračenja 24-časovnih graničnih vrednosti za PM₁₀ čestica. Najveći broj dana s prekomernim zagađenjem zabeležen je u Kosjeriću – 143 (AZŽS, 2020a). Prema ovim podacima mogao se videti trend povećanja zagađenja vazduha s početkom grejne sezone. Tako je, tokom oktobra, novembra i decembra 2020. godine značajno povećan broj dana tokom kojih je bilo zabeleženo prekomerno zagađenje vazduha, u odnosu na letnje mesece, kada je broj dana bio znatno niži.

Monitoring kvaliteta vazduha

U ocenu kvaliteta vazduha, pored podataka Agencije za zaštitu životne sredine, uključeni su i podaci sledećih institucija: Gradski zavod za javno zdravlje Beograd (sa stanica koje su sastavni deo državne mreže), Pokrajinski sekretarijat za urbanizam, građevinu i zaštitu životne sredine Vojvodine, Grad Pančevo i gradovi: Sremska Mitrovica, Kraljevo, Užice, Požarevac, Subotica i Sombor – podaci lokalnih zavoda za javno zdravlje (AZŽS, 2020b).

Značajan napredak u odnosu na prethodnu godinu napravljen je u pogledu raspoloživosti podataka. U godišnjem izveštaju za 2018. godinu Agencije za zaštitu životne sredine, samo 48% podataka s mernih stanica je bilo raspoloživo, dok je tokom 2019. godine taj procenat značajno podignut na 85%, što

znači da veliki deo stanica u državnoj mreži sada ispunjava standarde kvaliteta podataka (VRS, 2013).

Primetno je da na teritoriji Republike Srbije postoji značajan broj stanica na kojima nisu vršena kontinuirana merenja suspendovanih čestica, što značajno utiče na ocenu kvaliteta vazduha. Od 53 merne stanice, obuhvaćene godišnjim izveštajem Agencije, na 19 se ne meri koncentracija PM_{10} čestica, a čak 35 stanica ne meri koncentracija $PM_{2.5}$ čestica. Kada se pogledaju stanice na kojima je vazduh ocenjen kao čist (I kategorije), na većini tih stanica se ne meri koncentracija PM_{10} i $PM_{2.5}$ čestica. Tako se na 12 stanica od 18, na kojima je vazduh ocenjen kao čist (I kategorije), ne meri koncentracija PM_{10} čestica, dok se koncentracija $PM_{2.5}$ čestica ne meri na 17 od navedenih 18 stanica (AZŽS, 2020b).

Objedinjeni prikaz monitoringa kvaliteta vazduha u lokalnoj mreži koji pruža Institut za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut“ daje dodatne informacije o kvalitetu vazduha u Srbiji.

Kroz izveštaj pod nazivom „Zagađenost urbanog vazduha na teritoriji Republike Srbije merena u mreži institucija javnog zdravlja u 2019. godini“ (IZJZS, 2020), Institut „Dr Milan Jovanović Batut“ pruža pregled podataka prikupljenih od zdravstvenih ustanova iz mreže javnog zdravlja, koje su merile kvalitet vazduha u naseljenim mestima, ali i od gradskih uprava onih lokalnih samouprava koje su naručioc tih poslova. Prema ovom izveštaju, od 26 lokacija na kojima se vrši merenje koncentracije PM_{10} čestica, na 11 su bile registrovane prosečne godišnje vrednosti iznad dozvoljene granice. Kada je u pitanju koncentracija $PM_{2.5}$ čestica, koja je merena na samo devet lokacija, samo na dve nije registrovano prekoračenje granične godišnje koncentracije. Koncentracije sumpor-dioksida merene su na 87 mernih mesta. Analizom promena aerozagađenja sumpor-dioksidom primećeno je da je u najvećem broju gradova/naselja koncentracija ovog polutanta u 2019. godini približna koncentracijama iz 2018. godine. Neki od najznačajnijih zaključaka ovog izveštaja skreću pažnju da je nastavljen trend male zastupljenosti monitoringa zagađenja vazduha PM_{10} i $PM_{2.5}$ česticama, zatim da je zapaženo postojanje trenda nepravovremenog potpisivanja ugovora o praćenju kvaliteta vazduha na nivou lokalne samouprave, što otežava ili onemogućava potrebnu analizu podataka i da na mnogim mernim mestima ne

postoji potrební kontinuitet praćenja specifičnih zagađenja, posebno zagađenja PM česticama.

Merne stanice koje se nalaze u nadležnosti gradova, dodeljuju se gradskim zavodima za javno zdravlje ili drugim akreditovanim laboratorijama putem tendera. Tako se tokom 2020. godine dogodilo da su se za tender za usluge kontrole kvaliteta vazduha, u gradu Valjevu, prijavila tri subjekta i da, nakon 18 godina, Gradski zavod za javno zdravlje u Valjevu prvi put neće vršiti monitoring kvaliteta vazduha u ovom gradu. Umesto Gradskog zavoda za javno zdravlje, monitoring će vršiti Institut „Vatrogas“ iz Novog Sada (VP, 2020).

Kontrola rada institucija

U septembru 2020. godine Zaštitnik građana je objavio da je u postupku kontrole, koji je pokrenuo ranije te godine prema pojedinim jedinicama lokalne samouprave, ustanovljeno da su: „gradovi Niš i Kragujevac i Opština Kosjerić načinili propust na štetu prava građana na zdravu životnu sredinu time što nisu blagovremeno ispunili zakonsku obavezu i doneli Plan kvaliteta vazduha i Kratkoročni akcioni plan“. Zaštitnik građana je za ove jedinice lokalne samouprave, pored utvrđivanja stanja, izradio i preporuke (ZG, 2020). Nakon što je Zaštitnik građana pokrenuo postupak kontrole rada Ministarstva zaštite životne sredine, ovo ministarstvo je izdalo saopštenje u kom se navodi da je Ministarstvo u više navrata upozorilo jedinice lokalnih samouprava na njihovu zakonsku obavezu izrade kratkoročnih i dugoročnih planova kvaliteta vazduha. Pored toga, Ministarstvo je od lokalnih samouprava zatražilo izveštaje o ispunjenju ovih obaveza i od 145 samouprava kojima je poslat zahtev, 29 se izjasnilo da će tokom 2020. godine vršiti merenja, 16 se obavezalo da planira mere i aktivnosti na temu zagađenja vazduha, a 21 jedinica lokalne samouprave se izjasnila da ne vrši merenja kvaliteta vazduha niti planira izradu planova.

Zaostajanje razvoja javnih politika zaštite vazduha na lokalnom nivou je evidentno. Najnoviji podaci Ministarstva zaštite životne sredine, u vezi s planovima kvaliteta vazduha i kratkoročnim akcionim planovima jedinica lokalne samouprave, pokazuju da je izdata saglasnost za planove kvaliteta vazduha u šest jedinica lokalne samouprave, to su: Novi Sad, Bor, Užice, Pančevo, Beograd

i Smederevo. Samo Gradu Užicu je izdata saglasnost i na kratkoročni akcioni plan. Jedinice lokalne samouprave: Subotica, Niš, Sremska Mitrovica, Kikinda, Valjevo, Kraljevo i Kragujevac su u postupku izrade plana kvaliteta vazduha. Pored toga, Novi Bečej, Beočin, Kladovo, Kruševac, Bor, Kraljevo, Sombor i Kragujevac su u procesu izrade kratkoročnih akcionih planova. Nadležni organi Opštine Ivanjica tražili su mišljenje Ministarstva da li postoji potreba za preduzimanjem mera izrade Plana kvaliteta vazduha i Kratkoročnog akcionog plana. S druge strane, 29 jedinica lokalnih samouprava odgovorilo je Ministarstvu da nisu u obavezi da izrade i usvoje planove kvaliteta vazduha i kratkoročne akcione planove, 36 jedinica lokalne samouprave je odgovorilo da će na osnovu rezultata merenja doneti odluku o daljim koracima donošenja i usvajanja ovih dokumenata, dok 61 jedinica lokalne samouprave nije dostavila izjašnjenje o donošenju i usvajanju ova dva dokumenta (CINS, 2020b). Prema Zakonu o zaštiti vazduha, sve jedinice lokalne samouprave u kojima je kvalitet vazduha III kategorije, odnosno zagađenje vazduha prevazilazi efekte mera koje se preduzimaju, ugrožen je kapacitet životne sredine ili postoji stalno zagađenje vazduha na određenom prostoru, u obavezi su da donesu planove kvaliteta vazduha. Dok u situaciji kada postoji opasnost da nivoi zagađujućih materija u vazduhu prekorače jednu ili više koncentracija opasnih po zdravlje ljudi, donose se kratkoročni akcioni planovi (NSRS, 2013b).

Mnoge jedinice lokalne samouprave kasne sa usvajanjem planova kvaliteta vazduha. Kao jedan od primera loše prakse može se navesti Smederevo, koje je izradilo Plan kvaliteta vazduha i dobilo saglasnost Ministarstva, ali je čekalo dve godine sa usvajanjem Plana (CINS, 2020a). Nakon nekoliko opomena iz Ministarstva, Plan je zvanično usvojen u martu 2020. godine. Dodatni izazov je prepoznat u jedinicama lokalne samouprave u kojima su na snazi važeća planska dokumenta za smanjenje aero-zagađenja, koja u periodu važenja nisu dala rezultate. Primer za ovo je Grad Beograd, koji ima Plan kvaliteta vazduha za period od 2016. do 2020. godine. U celokupnom periodu u kojem je ovaj dokument bio na snazi, Beograd je ostao među gradovima u kojima je vazduh ocenjen kao prekomerno zagađen.

Tokom 2020. godine Grad Beograd je sprovodio proces izrade Nacrta plana kvaliteta vazduha. Javnost nije bila uključena u ovaj proces, zbog čega su organizacije civilnog društva (BOŠ i RERI) organizovale javne konsultacije za zainteresovanu javnost, tokom kojih su građani i stručnjaci razgovarali o ovom procesu i zajedno pripremili komentare na Nacrt plana kvaliteta vazduha. Nacrt je postavljen na javnu raspravu 15. januara 2021. godine, s rokom od 15 dana za podnošenje komentara.

Finansiranje

Početkom 2020. godine odlučeno je da se izdvoje sredstva za subvencionisanje kupovine hibridnih i električnih automobila u visini od 120.000.000 dinara (VRS, 2020b). Na zahtev Beogradske otvorene škole za pristup informacijama od javnog značaja u odgovoru Ministarstva zaštite životne sredine navodi se da je od 12. marta 2020. godine do 27. novembra 2020. godine Ministarstvo dobilo 242 zahteva za subvencionisanje ovih tipova automobila. Odobreno je 108 zahteva i utrošeno 21.458.272,47 dinara, od izdvojenih 120.000.000 dinara. Ovo nije adekvatna mera koja može značajno uticati na smanjenje zagađenja vazduha u našoj zemlji jer, s jedne strane većina građana Srbije nema platežnu moć da sebi obezbedi ovakav automobil, a s druge strane udeo u zagađenju vazduha koji dolazi iz saobraćaja nije toliko visok da bi zamena automobila dovela do značajnog poboljšanja situacije (čak i kada bi se svi automobili zamenili hibridnim ili električnim poboljšanje kvaliteta vazduha ne bi bilo značajno).

Zbog ovoga je više organizacija civilnog društva pokrenulo inicijativu i peticiju da se ova sredstva prenamene i iskoriste za mere povećanja energetske efikasnosti domova građana Srbije. Iako Ministarstvo i Vlada Srbije nisu odgovorili na ovaj zahtev, u okviru Zakona o budžetu Republike Srbije za 2021. godinu (NSRS, 2020) vidi se da je Ministarstvo za zaštitu životne sredine namenilo sredstva za smanjenje zagađenja vazduha kroz nekoliko projektnih aktivnosti i budžetskih linija. U okviru budžetske linije „Smanjenje zagađenja vazduha u Srbiji poreklom iz individualnih izvora – ložišta (kuće i samostalne zajednice)“ izdvojena su sredstva u visini od 100.000.000 dinara. Pored toga, u budžetu Ministarstva zaštite životne sredine izdvojeno je i 100.000.000 dinara kroz budžetsku liniju „Pošumljavanje u cilju zaštite i očuvanja predeonog diverziteta“ i dodatnih 200.000.000 dinara za modernizaciju kotlarnica u javnim objektima.

Dodatno, ministarka rudarstva i energetike Zorana Mihajlović najavila je da će tokom naredne godine biti izdvojeno 1,5 milijardi evra za projekte energetske efikasnosti i smanjenja zagađenja, pre svega smanjenja emisije CO₂ (NM, 2020).

Takođe je najavila da će, usvajanjem Nacrta zakona o energetskej efikasnosti i racionalnoj upotrebi energije (VRS, 2021), biti usvojen okvir za subvencionisanje povećanja energetske efikasnosti domova građana Srbije.

Da bi se dalje radilo na upravljanju kvalitetom vazduha potrebno je: da se dalje razvija kvalitetni monitoring kvaliteta vazduha, da se dalje razvija mreža mernih stanica i da se propišu jasne obaveze za zagađivače i da se izgrade jake institucije koje bi kontrolisale sprovođenje tih obaveza. Proširivanje mreže i njeno održavanje pre svega zavisi od finansijskih sredstava koje Agencija ima na raspolaganju. U budžetu Republike Srbije za 2021. godinu za monitoring kvaliteta vazduha, vode i sedimenata, Agenciji za zaštitu životne sredine namenjeno je 129.901.000 dinara (NSRS, 2021). Ovo je povećanje u odnosu na 2020. godinu kada je izdvojeno 119.573.000 dinara (NSRS, 2020). Primetan je trend povećanje ulaganja, ali bez precizne informacije koliko od tih izdvajanja je namenjeno za monitoring kvaliteta vazduha u 2020. i 2021. godini.

Prema procenama Fiskalnog saveta, Elektroprivreda Srbije, kao najveći zagađivač na teritoriji Republike Srbije, u obavezi je da uloži približno 650.000.000 evra do 2027. godine u projekte zaštite vazduha (FS, 2018). Najveći deo ovih sredstava trebalo bi da bude uložen u projekte smanjenja zagađivanja vazduha iz termoelektrana, pri čemu su procene trenutne finansijske štete za region, koju ove termoelektrane proizvode, do 1,8 milijardi evra godišnje (HEAL, 2016).

Preporuke

Strateški i zakonodavni okvir

1. Omogućiti učešće javnosti u procesu izrade Strategije zaštite vazduha.
2. Otpočeti proces uspostavljanja obavezujućih standarda za uređaje za sagorevanje malih snaga koji se koriste u domaćinstvima (šporete i peći na čvrsta goriva) u skladu s Direktivom o eko-dizajnu 2009/125/EC. Imajući u vidu učestalost korišćenja neefikasnih šporeta i peći na čvrsto gorivo u domaćinstvima, potrebno je razmotriti ubrzane rokove za transponovanje ove direktive.

Sprovođenje propisa

3. Potrebno je obezbediti da nadležne institucije sprovode propise zakonskih rokova za uspostavljanje javnih politika o kvalitetu vazduha, propise za merenje kvaliteta vazduha, razmenu informacija o kvalitetu vazduha i za obaveze preuzete međunarodnim ugovorima.
4. U mesečne informacije o detektovanim prekoračenjima satnih i dnevnih graničnih vrednosti (GV) neophodno je uključiti i informacije o analizatorima koji nisu radili tog meseca.
5. Odgovorni akteri za monitoring kvaliteta vazduha treba da obezbede kvalitetno održavanje sistema za merenje i dostupnost podataka, kao i finansiranje neometanog kvalitetnog rada mreža za praćenje kvaliteta vazduha, naročito za urbane aglomeracije poput Beograda.

6. Lokalne samouprave/gradovi treba da poboljšaju kvalitet i vidljivost i da omoguće javnosti jednostavan pristup podacima o kvalitetu vazduha, koje dobijaju od lokalnih mreža za monitoring.

Finansiranje

7. Obezbediti finansiranje i adekvatne uslove za neometan rad inspekcije, u skladu sa ovlašćenjima.

Reference

- AZŽS, 2012. Agencija za zaštitu životne sredine: Godišnji izveštaj o stanju kvaliteta vazduha u Republici Srbiji 2011. godine. Dostupno na: http://www.sepa.gov.rs/download/Izvestaj_vazduh_2011.pdf [pristupljeno 7. maja 2021]
- AZŽS, 2019. Agencija za zaštitu životne sredine: Godišnji izveštaj o stanju kvaliteta vazduha u Republici Srbiji 2018. godine. Dostupno na: https://www.sepa.gov.rs/download/izv/Vazduh2018_final.pdf [pristupljeno 7. maja 2021]
- AZŽS, 2020a. Agencija za zaštitu životne sredine: Mesečni izveštaji o kvalitetu vazduha. Dostupno na: <http://www.sepa.gov.rs/index.php?menu=2019&id=208&akcija=showAll> [pristupljeno 15. marta 2021]
- AZŽS, 2020b. Agencija za zaštitu životne sredine: Godišnji izveštaj o stanju kvaliteta vazduha u Republici Srbiji 2019. godine. Dostupno na: http://www.sepa.gov.rs/download/izv/Vazduh_2019.pdf [pristupljeno 7. maja 2021]
- CINS, 2020a. Centar za istraživačko novinarstvo Srbije: Dok građani udišu loš vazduh, rešenja za zagađenje ne daju rezultate. Dostupno na: <https://www.cins.rs/dok-gradjani-udisu-los-vazduh-resenja-za-zagadenje-ne-daju-rezultate/> [pristupljeno 7. maja 2021]
- CINS, 2020b. Centar za istraživačko novinarstvo Srbije: Podaci dostavljeni od strane Ministarstva zaštite životne sredine.
- EZ, 2001. Energetska zajednica: Direktiva br. 2001/80/EC Evropskog parlamenta i Saveta od 23. oktobra 2001. godine o ograničenju emisija određenih zagađivača iz velikih ložišta u vazduh.
- EZ, 2020. Energetska zajednica: Pokrenut postupak protiv Srbije: <https://energy-community.org/legal/cases/2020/case0120RS.html> [pristupljeno 15. marta 2021]
- FS, 2018. Fiskalni savet: Investicije u zaštitu životne sredine: društveni i fiskalni prioritet. Dostupno na: <http://www.fiskalnisavet.rs/doc/analize-stavovi-predlozi/FS-Rezime-Investicije-u-zastitu-zivotne-sredine.pdf> [pristupljeno 7. maja 2021]
- HEAL, 2016. *Health and Environment Alliance: Health Impacts of Coal Fired Power Stations in the Western Balkans*. Dostupno na: https://env-health.org/IMG/pdf/technical_report_balkans_coal_en_lr.pdf [pristupljeno 7. maja 2021]
- IZJZS, 2020. Institut za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut“: Zagađenost urbanog vazduha na teritoriji Republike Srbije merena u mreži institucija javnog zdravlja u 2019. godini. Dostupno na: <http://www.batut.org.rs/download/izvestaji/higijena/GodisnjilzvestajVazduh%202019.pdf> [pristupljeno 7. maja 2021]
- MZZZ, 2020. Ministarstvo zaštite životne sredine: Odgovor Ministarstva zaštite životne sredine na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja Beogradske otvorene škole.
- NM, 2020. Novi Magazin: Mihajlović: u 2021. više od 1,5 milijardi evra ulaganja u energetske efikasnost. Dostupno na: <https://novimagazin.rs/vesti/235492-mihajlovic-u-2021-vise-od-15-milijardi-evra-ulanjanja-u-energetsku-efikasnost> [pristupljeno 29. aprila 2021]
- NSRS, 2013a. Vlada Republike Srbije: Zakon o zaštiti vazduha („Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 36/2009 i 10/2013), član 27. Dostupno na: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_zastiti_vazduha.html [pristupljeno 7. maja 2021]
- NSRS, 2013b. Vlada Republike Srbije: Zakon o zaštiti vazduha („Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 36/2009 i 10/2013), član 33. Dostupno na: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_zastiti_vazduha.html [pristupljeno 7. maja 2021]
- NSRS, 2020. Vlada Republike Srbije: Zakon o budžetu Republike Srbije za 2020. godinu. Dostupno na: <http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/zakoni/2019/BUDZET%202020.pdf> [pristupljeno 7. maja 2021]

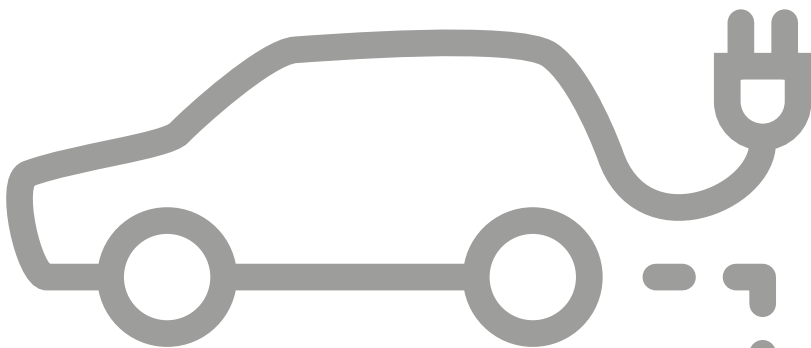

- NSRS, 2021. Vlada Republike Srbije: Zakon o budžetu Republike Srbije za 2021. godinu. Dostupno na: <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-budzetu-republike-srbije-za-2021-godinu.html> [pristupljeno 7. maja 2021]
- VP, 2020. Valjevka posla: Monitoring kvaliteta vazduha u Valjevu odlazi u ruke novosadskog Instituta „Vatrogas“. Dostupno na: <https://www.valjevskaposla.info/monitoring-kvaliteta-vazduha-u-valjevu-odlazi-u-ruke-novosadskog-instituta-vatrogas/> [pristupljeno 29. aprila 2021]
- VRS, 2013. Vlada Republike Srbije: Uredba o uslovima za monitoring i zahtevima kvaliteta vazduha („Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 11/2010, 75/2010 i 63/2013). Dostupno na: <https://www.paragraf.rs/propisi/uredba-uslovima-monitoring-zahtevima-kvaliteta-vazduha.html> [pristupljeno 7. maja 2021]
- VRS, 2015. Vlada Republike Srbije: Strategija razvoja energetike Republike Srbije do 2025. godine s projekcijama do 2030. godine. Dostupno na: <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/skupstina/ostalo/2015/101/1/r> [pristupljeno 7. maja 2021]
- VRS, 2020. Vlada Republike Srbije: Nacionalni plan za smanjenje emisija glavnih zagađujućih materija koje potiču iz starih velikih postrojenja za sagorevanje. Dostupno na: <https://www.ekologija.gov.rs/lat/saopstenja/sektor-za-upravljanje-zivotnom-sredinom/nacionalni-plan-za-smanjenje-emisija-glavnih-zagadjujucih-materija-koje-poticu-iz-starih-velikih-postrojenja-za-sagorevanje> [pristupljeno 29. aprila 2021]
- VRS, 2020a. Vlada Republike Srbije: Plan rada Vlade za 2020. godinu. Dostupno na: http://www.gs.gov.rs/doc/PLAN_RADA_VLADE_2020.pdf [pristupljeno 7. maja 2021]
- VRS, 2020b. Vlada Republike Srbije: Uredbu o uslovima i načinu sprovođenja subvencionisane kupovine novih vozila koja imaju isključivo električni pogon, kao i vozila koja uz motor sa unutrašnjim sagorevanjem pokreće i električni pogon (hibridni pogon) („Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 27/2020). Dostupno na: <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2020/156/6/reg> [pristupljeno 7. maja 2021]
- VRS, 2021. Vlada Republike Srbije: Nacrt zakona o energetskej efikasnosti i racionalnoj upotrebi energije. Dostupno na: <https://www.paragraf.rs/dnevne-vesti/270121/270121-vesti1.html> [pristupljeno 7. maja 2021]
- ZG, 2020. Zaštitnik građana: Niš, Kragujevac i Kosjerić neefikasni u upravljanju kvalitetom vazduha, 15. 9. 2020. Dostupno na: <https://www.ombudsman.rs/index.php/2012-02-07-14-03-33/6848-nish-r-guv-c-i-s-ric-n-fi-sni-u-upr-vlj-nju-v-li-v-zduh> [pristupljeno 15. marta 2021]

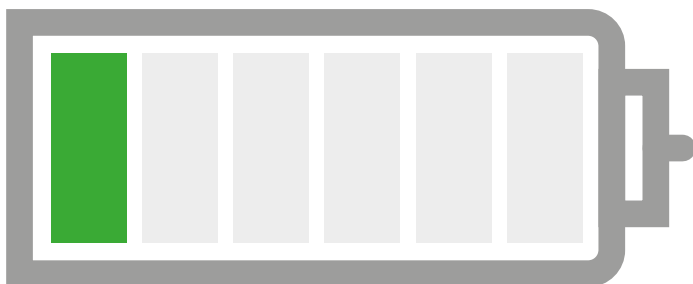
KVALITET
VAZDUHA

SREDSTVA PARKIRANA NA POGREŠNOM MESTU

U 2020. godini Vlada je izdvojila
120.000.000 DINARA
za subvencionisanje kupovine
hibridnih i električnih automobila.

Potrošeno je samo
21.458.272 DINARA

KOALICIJA 27